

ITSASUKO KABALKADA

IRAULI'Story

AGORRILAREN 19A

PLAZAN 4.30

AURKEZPENA

Ongi etorri Itsasuko plazara!

Kabalkadak Itsasun

Kabalkadak lehenago tobera-mustren orroitzapenak dira. Lehenago, senar-emazten arteko gataskak, alargunen arraezkontzak eta gisa hortako gaiak ziren salatzen plaza betean tobera mustren bidez. Gaiak aldatu dira, baina forma (desfile bat “munstra”, auzi bat eta dantzak) hein batean beiratu da, bereziki Baxe-Nafarroan, Garazi eta Baigorriin. Lapurdi barnekaldean, usaia atxiki zuten Luhuson 1950 urteak artino, eta oroz gainetik Makean 1980 artino nunbeitan. 1990-2010 urteetan, kabalkadak berriz abiatu dira Itsasun, Lekornen, Luhuson, Heletan, Bidarrin, Irisarrin, batzutan mende baten geldialditik landa. Itsasun, tobera mustra edo kabalkadak izan dira ondoko urte hauetan : 1849, 1853, 1859, 1865, 1876eko urrian, 1883eko urriaren 22an, 1889an (azkenean debekatua), 1892 inguruan, 1899, 1937 inguruan (Geraston), 1992an, 1994an, 1997an, 2001an, 2007an, 2012an eta aurtén.

Les cavalcades reprennent l'ancien usage des parades charivariques (tobera mustrak), autrefois destinées à sanctionner collectivement les écarts de conduite en particulier en matière de mœurs. Les sujets ont évolué, mais la forme (défilé, procès et danses) est restée à peu près intacte, surtout en Basse-Navarre méridionale (Garazi, Baigorri). En Labourd intérieur, les derniers villages à avoir maintenu la tradition des cavalcades sont Louhossoa jusqu'aux années 1950 et surtout Macaye jusqu'au début des années 1980. Dans les années 1990-2010, des représentations ont été données à Itxassou, Mendionde, Louhossoa, Hélette, Bidarray, Irissarry, parfois après de longues interruptions. Les parades charivariques attestées à Itxassou sont les suivantes : 1849, 1853, 1859, 1865, octobre 1876, 22 octobre 1883, 1889 (finalement interdite), vers 1892, 1899, vers 1937 (Gerasto), 1992, 1994, 1997, 2001, 2007, 2012, 2019.

Beztituak / personnages:

Banderaria / *porte-drapeau*
Kapitaina eta bere emaztea (zaldiz)/ *le capitaine et son épouse (à cheval)*
Lieutenant-ea eta bere emaztea (zaldiz)/ *le lieutenant et son épouse (à cheval)*
Oilarrak / *coqs*
Zapurak / *sapeurs*
Banderariak / *porte-drapeaux*
Makilaria / *tambour-major*
Soinulariak / *musiciens*.
Bolantak / *volants*
Bas-andereak / *dames sauvages*
Bolantak / *volants*
Dantzarisak / *danseuses*
Andere xuriak / *dames blanches*
Kaxkarotak / *danseurs*
Dantzarisak / *danseuses*
Hasi berriak / *danseurs novices*
Lehengo gaztiak / *jeunes d'autrefois*
Auzitegia / *tribunal*
Zirtzilak / *gueux*

Soinuaz / musiques:

XIX. mendearen azken laurdena arte, toberen musika xirula, ttunttuna, arrabita eta atabalaren esku zen. Orduan sartu ziren klarineta, eta gero kobreak eta akordeonak, soinuari indar eta kemen gehiago emanaz.

Les parades charivariques de la vallée de la Nive étaient accompagnées de la xirula, du tambourin à cordes, du violon et de la caisse jusqu'au dernier quart du XIXe siècle. La clarinette, les cuivres et l'accordéon ont enrichi l'orchestration.

Antzerkilariak / personnages des toberak

Antzerkiko pertsonaiak orotarikoak dira, beztituen artean dantzatzen eta musika jotzen ez dutenen taldea hain zuzen. Herriko langileriaren eta basapiztien arteko karikatura identifikatzen dute printzipalean. Auzitegiko pertsonaiak, zirtzilak, eta beste barne, huna hemen Antzerkilari nagusiak, ixtorioa borobilduko dutenak.

Les personnages de la pièce de théâtre tobera font partie des gens costumés. Ils représentent une caricature entre les bêtes sauvages et les divers métiers du village.

IKUSGARRIA

Sartzea / entrée

Trinketetik plazara, desfilea – martxa

Plaza hartzea :

Bolant dantza,edo kaxkarot martxan plaza hartzea gauzatzen da.

Défilé, kaxkarot dantza ou Bolant dantza pour prendre la place.

Antxigorrak

Bertsularien agurra

Bertsulariek beren garrantzia badute toberetan. Toberen mezuari bigarren aurpegi bat emateko tresna inportanteak dira. Bide batez, Luhusoko Panpale arizana da frangotan toberetan, Mattin eta Xalbador ere.

Les bertsulari (improvisateurs) ont une grande importance dans les toberak, (comme Panpale de Louhossoa, Mattin ou Xalbador) car ils donnent une deuxième vision du sujet engagé par les Toberak.

Makilariak

Makilaria Pesta Berriri lotua da Itsasun, Zapur, oilar, banderari eta bertze beztimenduak bezala.

La tradition du makilari ou tambour-major s'est conservée à Itxassou pour la Fête-Dieu.

TOBERAK-Lehen gertaldia:

Metal mehategiak

Laburki: Datozkigunak izenburupean, Kabalkada huntan, Uxerrak, Itsasuko aferak xuritu nahian eta batez ere Itsasutik pasa nahi izan dutenei sentzntzia trenkatuz, zirtzil frango altxaraziko ditu. Lehen agerraldian garai desberdinetan Itsasuko burdin eta urrea ustiatu nahiz etorri izan direnak emanen ditugu auzitan, erromatarretatik hasi eta joan den urtean pil-pilean ginuen Sud-mines proiekturaino.

En bref : L 'huissier voulant blanchir les affaires,va au final révolter quelques zirtzils

Dans le premier acte, on va mettre en procès tous ce qui sont venu à Itsasu pour miner le fer et l 'or qu 'il contient, en commençant par les romains, et jusqu 'a l 'affaire Sud-mines de l 'année dernière.

Bertsularien hitza

Ihauterietako makil dantzak

Ahurti-ko makil dantza

etxez-etxe ibiltzeko makil dantza.

Ezpeleta-ko makil dantza

Ezpeletako kaxkarotek emaiten zuten moldean, Xan IPHARRAGUERRE-ri ikasia. Airea Besta Berriko Scottish bat da, Ezpeletako kaxkarotekin jotzera heldu zen Arnegiko Domingo GARBAYO-k frangotan emaiten zuena.

Hiru xito (edo makil-ttiki)

Makil dantza ezagunena, lekuz aldatzeak barneratzen dituen bertsioan emana, Kabalkadak dituen ahalekin bermoldatu eta edertua.

Trois danses de bâtons itinérantes du carnaval labourdin

Gabota

Luhuson eta Makean emaiten ziren Gabota berezi eta desberdin batzu. Horiek

oinarritzat harturik, taldeko neskek egokitu eta eguneratu dutena.

Variantes labourdines de la gavotte, à partir de versions apprises à Louhossoa et à Macaye

Ainhoarrak

TOBERAK - Bigarren gertaldia:

Klax-klax

Bigarren agerraldian, loto baten sari banaketa baliatuko dugu azken urteetan Itsasun gaindi ukan ditugun ika-mikak plazaratzeko, hauen artean, Balaki trinketaren auzia edo Marieniako lurren inguruko eztabaida.

Dans le deuxième acte, on utilisera le tirage au sort d'un loto pour parler de quelques histoires qui sont passer ses dernières années, comme le trinquet Balaki ou les terres de Marienia.

Bertsularien hitza

Scottish

XIX. mendean Euskal Herrian sartu dantzak.

Danse de bal entrée en Pays Basque au XIXe siècle

4 Kadrillak (edo kontradantzak)

XIX. mendean Euskal Herrian sartu dantzak. Iparralde guziko ohidurazko 4 kadrillen egiturari jarraikiz, musika eta partidura zahar batzuetarik asmatutako 3 figura berri aurkeztuak zauzkizue.

Contredanses, entrées dans le répertoire de bal au XIXe siècle au Pays Basque – trois nouvelles figures à partir des vieilles partitions de Sayerce, musicien d'Ahetze (remerciements à Thierry Truffaut)

Mazurka

Baigorri aldeko harrobi eta meategietan lan egiten zuten Europa ekialdeko langilek ustez utzi ondarea, Baigorriko ARROLA dantza taldearekin batean plantan ezarria.

Selon certaines hypothèses, cette danse a été apportée par les mineurs venus des pays de l'Europe de l'EST et travaillant vers la vallée des Aldudes. Apprise et mise en place avec la participation de ARROLA.

Fandango – Arin arin

Oinarritz Iberiar dantzetaik jiten omen den Jota itxurako dantza ritmiko hunekin bukatzen da dantzarien lana. Bakotxak bere estiloan, lekuko urratsak nahasiz, ikusgarria borobiltzen duen dantza.

Nous finissons le spectacle de danse avec un fandango Arin-arin qui représente la fin ou le début du bal!

TOBERAK - Hirugarren gertaldia:

Jim tonik

Azkenik beste herrialdeetatik datozkigun etorkinen gaiari lotuko gira. Hauei buruzko aurreiritziak agertu eta desmuntatuz pertsonaia karikaturizatuen bidez, hala nola Jim gure kontraesanak azaleratzera heldu zaukun Venezuelako gym erakaslea.

Pour finir on va se pencher sur les émigrés venus d’autres pays. Vous verrez leur préjugés légers caricaturer, comme par exemple Jim qui nous vient tout droit du Venezuela pour nous donner ses cours de gym.

Eskualdunak eta Sorginak

Faustin Bentaberry Izpurako dantza maisuak moldatu “entrexatak”.

Deux “entrechats” arrangés par le maître de danse et ménétrier d’Ispoure Faustin Bentaberry au début du XXe siècle.

Dantza khorda

Itsasun, Pesta Berriz eta Otabaz emaiten zen dantza, kartier bakotxak bazuelarik bere aldia dantza khordaren buru eta buztanean. Sartzea guhaurek moldatua da, soinua ahatik partitura zaharretarik hartua da (“dantza khorda ou la danse longue”).

La danse en chaîne se donnait à Itxassou pour la Fête-Dieu et son Octave, avec une alternance des quartiers en tête et en queue de farandole. L’introduction dansée, réinventée, est inspirée des danses en chaîne du Guipuzcoa et de la Navarre voisine, sur une mélodie reprise des manuscrits les plus anciens de la “dantza khorda ou la danse longue”.

Makilariak

Bertsularien Azken agurra

Kantua

ITSASU herriari
doinua : *Itsasoari begira*

Alderik alde zilatzen duen
Errobi ibai hertzeak
Baxenabarre Nafar Lapurdi
josten bata ta bertzeak
lur emankorra bizi emaile
toki eder ta bortitzak
harrespil eta etxebaratzak
gure arbasoen hatzak
aspalditik du jendea hazi
Itsatsuko baratzeak

Arrokagarrai eta Atharri
mendialdeen harresi
Atekaitz ere hauen geriza
xendera bihur ta hertsi
zintzur ederra delarik jasta
gero denak du merezi

frantziako historiak ere
leiendaz dauku ebatsi
bazter kolore oro lillura
Hor zitaiken dena hasi?

Iraultzan berriz dena enegu
Herria zuen irauli
Hango legea hemen ez hobe
hemengoak dira bali
euskal lege ta kostuma zaharren
defentsan denak gudari
libre ta berdin nahi gintuzten
kenduz dena herriari
kanpoan herritarrak gatibu
gutti ziren handik jali

Gibelarten izokin jendeak
tiraka jana urari
Gerasto Olasur ta basaburun
makurtuik hazka lurrari
herrian: dantzan gerezi puntan
Ta plazan lau pilotari
Elizakoak denak sosegu
Panekau hedatzen ari
Nola herria zaindu oraino
Izan dedin Laborari?

Zeru gaineko arrano soak
Itsasuren ikusmira
iduri euskal herri ttipi bat
handiaren siñadura
Euskaraz elez ta kantuz plazan
kabalkadaren harira
Azken arnasa eman nahi nuke
Ez dadin izan itxura

Azken arnasa eman nahi nuke
Artzamendiri begira

Parte Hartzaileak :

Dantzariak :

AGUERRE Anje
AGUERRE Ellande
AGUERRE Jean-Claude
AGUERRE Joana
AGUERRE Maiana
AGUERRE Marie-France
AGUERRE Michelle
AGUERRE Pierre
AGUERRE Ramuntxo
AGUERRE Sébastien
AGUERRE Xan
ALBOR Haize
AROTCARENA Joana
AROTCARENA Patxi
AYNETO Intza
BARBE Anthony

BARNECHE Mayie
BARNECHE Sylvie
BELLEAU Mickaël
BERRETERBIDE Cathy
BERTERREIX Bruno
BOMBOUDIAK Mailys
BOMBOUDIAK Laura
BOUVIER Nathalie
BRILLANT Martine
CAPDEVILLE Laurent
CAPDEVILLE Lorea
CAPDEVILLE Maité
CAUSSADE Emanuelle
CAZENAVE Alain
CAZENAVE Andoni
CAZENAVE Iñaki
CAZENAVE Patxi
DARQUY Marina
DERGUY Elorri
DERGUY Jean-François
DERGUY Kattalin
DICHARRY Cécile
DICHARRY Julien
DUCASSOU Anita
DUCASSOU Baptiste
DUCASSOU Benoît
DUCASSOU Pierre
EIZMENDI Laetitia
ELDUAYEN Halima
ETCHEBARNE Anne-Marie
ETCHEBEST Johaïne
ETCHEPARE Céline
ETCHEVERRY Michelle
ETXEMENDI Maialen
EYHERABIDE Arantxa
FEUTRY Fabienne

FOURMEAUX Lucas
GIRET Oscar
GUILLEMIN Franck
GUILLEMIN Miren
GUILLENTEGUY Xibi
HARISPOUROU Emile
HARISPOUROU René
HARISPOUROU Yolande
HIRIBARNE Martine
HIRIBARREN Amaia
HIRIBARREN Gillen
IDIART Xabi
IRIGOYEN Christian
IRIGOYEN Hélène
IRIQUIN Alexia
IRIQUIN Mirentxu
IRIQUIN Peio
IRUBETAGOYENA Jenofa
IRUNGARAY Annick
IRUNGARAY Henri
IRUNGARAY Ihintza
IRUNGARAY Laida
IRUNGARAY Paul
IRUNGARAY Sabina
ITURRALDE Teixeira
ITCAINA Jon
JAUREGUY Martta
LAGAN Ttipia
LALANNE Corinne
LALANNE Oihana
LARRABURU Bernadette
LARRABURU Erramun
LARRABURU Maylis
LARRALDE Ximun
LARRONDE Fabienne
LARRONDE Isabelle

LARRONDE Emanuelle
LARRONDE Solange
LARTEGUY Maxime
LARTEGUY Rémy
LASCARAY Filipe
LASCARAY Patxi
LASCARAY Ramuntxo
LAVIELLE Pauline
LESPADE Alexandre
LESPADE Morgane
LURO Helena
LURO Marie-France
MACHICOTE Frantxo
MILLE Martine
MOUGICA Andde
MOUGICA Lorea
OCAFRAIN Peio
OYHAMBURU Chantal
PARACHU Jenofa
PARACHU Joana
PARACHU-ELISSALDE Mirentxu
POYDESSUS Mickaël
REGERAT Catherine
REGERAT Guillaume
SAINT-PIERRE Johanna
SAINT-PIERRE Philippe
SAINT-PIERRE Ramuntxo
SALDUMBIDE Alain
SALDUMBIDE Gigit
SALDUMBIDE Iban
SALDUMBIDE Laura
SALDUMBIDE Sylvie
SAN-JUAN Pascale
SETOAIN Andoni
SETOAIN Maitane
ST-ESTEVEN Cathy

ST-ESTEVEN Christine
TELLECHEA Michel
TELLECHEA Florian
URRUTY Amaia
URRUTY Gratien
URRUTY Joana
URRUTY Denis
URRUTY Marie-France
URRUTY Maylis
URRUTY-AGUERRE Michelle
USANDISAGA Maite
UZTARROTZ Bixente
UZTARROTZ Elena
TEILLERIE Jean-Michel
VINCENT Bernadette
ZAMORA Anari

Antzerkilariak :

AGUERRE Ellande
AGUERRE Dioni
AGUERRE Xan
ALBOR Betti
BERROGAIN Mattin
CHOHOBIGARAT Xalbat
DUCASSOU Baptiste
DUCASSOU Benoit
DUCASSOU Pierre
DUHART Gaëlle
ETCHEVERRY Léa
HARISPOUROU Idoia
IRUNGARAY Jokin
IROZ-AGUERRE Lintza
ITZAINA Joana
ITZAINA Xalbat
LARRONDE Thierry
LASCARAY Mae

LASCARAY Patxi
LAVIGNE Quentin
LEGRAS Adela
LEGRAS Xabi
LIZASOAIN MENDIBOURE Amelia
MOUSTIRATS Antton
OCAFRAIN Flo
OSPITAL Eheina
OSPITAL OYHAMBURU Laida
OURTHIAGUE Argitxu
PARACHU Estebe
SARASUA Maddi
TEILLERIE Jokin
USANDISAGA Frantxo

Musikariak :

ETCHEVERRY Xabi
GARAT Battitt
GARAT Ximun
ITZAINA Xabier
LASCANO Beñat
LASCANO Lora
LASCANO Mirentxu
MARIANNE Bastien
OTHABURU Sébastien
ST-ESTEVEN Paxkal
UZTARROZ Peio

- Itsasuko Herriko Etxea, Euskal kultur Erakundea, Menditarrak besta komitea, Chez Beñat ostatua eta ATAITZE dantza taldea proiektua diruztatu daukutenak,
- Sébastien MAGIS bere zaldiak prestaturik,
- Kanaldude herri telebista, gure ikusgarria numerikorat itzultzeagatik,
- Goxoki, Ataitze, Sanoki, Gaztetxea, eta errepikapen zoin bilkuren egiteko erabili ditugun leku guzien jabeak,
-

... ahantzi gabe, ahanzten ditugun guziak!
MILESKER HAUNDI BAT!!!

ESKERRAK

Ataitze dantza taldeak, Itsasuko Menditarrak komiteak eta parte hartzaile oroek eskertzen dituzte:

- Beñat LASCANO, Toberak papereratzeko eta taularatzeko ardura harturik,
- Xabier ITÇAINA, bere ikerketa eta dantzekiko jakinduria partekatzeagatik,
- Musikari (Lora LASCANO eta Bastien MARIANNE zuzendaritzapean) eta bertsolariak (Battitt CROUSPEYRE), ikusgarriari melodia, zirto eta ahotsak eskainirik,
- Frantxoa USANDISAGA kabalkadaren afitxaren kontzebitzailea
- Dendari ofizialak: Claudine LASSAU, Mertxe IRIQUIN, Armand MACHICOTE, Guiguite SALDUMBIDE eta Etienne ARBURUA parte hartzaileak hain ederki beztiturik.
- Jantziak prestatu dituzten dantza taldeak: Luhuso, Ezpeleta, Lekorne eta Getariako dantza taldeak